

ØRSTEDSPARKEN

UDVIKLINGSPLAN 2021 - 2031

ØRSTEDSPARKEN

UDVIKLINGSPLAN 2021-2031

November 2021

KØBENHAVNS KOMMUNE

Teknik- og Miljøforvaltningen

Parker, Kirkegårde og Renhold

ØRSTEDSPARKEN

Udviklingsplan 2021-2031

Projektledelse

Projektleder: Anna-Sofie Hjelm Byrnak, Kvalitet

Parker, Kirkegårde og Renhold, Teknik- og Miljøforvaltningen

Rapporten er udarbejdet af

Anna-Sofie Hjelm Byrnak

Med bidrag fra medarbejdere i Teknik- og Miljøforvaltningen:

Peter Nordskov Hansen

Anna Gerd Ellerbæk

Joakim Steinsvåg

Helle Bjerg Sørensen

Mette Blicher

Jens Peter Munk

Kort og grafisk tilrettelæggelse

Kort er udarbejdet af Anna-Sofie Hjelm Byrnak. Den grafiske tilrettelæggelse er udført af Kira Reiter, Kvalitet

Baggrundskort: Copyright Københavns Kommune

Fotos

Københavns Kommune

Historiske billeder og fotos:

Foto s. 12 af Fritz Theodor Benzen

Foto s.16 af Peter Elfelt

Billede s.17 Plantegning af ukendt kunstner

Foto s. 17 Legeplads af J.F. Meyer

Foto s. 17 Stenbedet af Holger Damgaard

Foto s. 49 af ukendt fotograf

Publikationen kan downloades fra

Københavns Kommunes publikationsdatabase

Tryk

KK Printpartner – trykt på svanemærket papir

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING	10
FÆSTNINGSRINGEN	12
ØRSTEDSPARKEN – HISTORISK RIDS	16
HOVEDMÅL FOR PLANPERIODEN	18
FRED OG RO ZONER	18
KULTURHISTORIEN I PARKEN	20
UDVIKLINGSMULIGHEDER	20
ADMINISTRATIVE FORHOLD	24
BELIGGENHED OG AFGRÆNSNING	24
EJERFORHOLD	24
KOMMUNE- OG LOKALPLAN	25
BYGNINGSFREDNING	25
NATURFREDNING	25
FORTIDSMINDEFREDNING	25
BESKYTTESLINJER	26
KYSTNÆRHEDSZONEN	26
NATURBESKYTTESLOVEN	26
VANDLØBSLOVEN	26
BYNATUR I KØBENHAVN – STRATEGI 2015-2025	26
KØBENHAVNS KOMMUNES TRÆPOLITIK 2016-2025	26
GENERELLE RETNINGSLINJER	28
Retningslinjer for arrangementer	28
Retningslinjer for gadesalg	28
Faste lokationer for salg	29
Ordensreglement	29

ANALYSE AF OMRÅDET 30

BEVÆGELSESMØNSTRE OG TRAFIK.....	30
TILGÆNGELIGHED.....	30
BRUGERNE	30
FUNKTIONER OG MØDESTEDER.....	32
<i>Den bemandede legeplads</i>	32
<i>Den ubemandede legeplads</i>	32
<i>Caféen</i>	32
<i>Bjælkehytten</i>	32
<i>Dækningsgrave</i>	33
<i>Toiletter</i>	33
SKULPTURER	34
UDENDØRS INVENTAR	35
<i>Udendørsmøbler</i>	35
<i>Skiltning</i>	35
<i>Belysning</i>	35
ARRANGEMENTER.....	35
UDLEJNING OG SALG.....	35
BEPLANTNING	36
VANDKVALITETEN I VOLDGRAVEN	37
BIODIVERSITET	38
<i>Fugle</i>	38
<i>Pattedyr</i>	38
<i>Padder og krybdyr</i>	38
<i>Fisk</i>	38
<i>Invasive arter</i>	38

UDVIKLINGSMULIGHEDER 40

REKREATIVE UDVIKLINGSMULIGHEDER.....	40
<i>Adgangsforhold og tilgængelighed</i>	40
<i>Parkinventar</i>	41
<i>Leg og bevægelse</i>	42
<i>Ophold og mødesteder</i>	42
<i>Bygninger og tekniske installationer</i>	43
<i>Kunst</i>	43

UDVIKLINGSMULIGHEDER FOR LANDSKAB OG NATUR.....	45
<i>Generelt</i>	45
<i>Voldgraven</i>	45
<i>Græs</i>	46
<i>Beplantning</i>	48
PARKBETJENTE I ØRSTEDSPARKEN.....	50

LITTERATUR.....	52
------------------------	-----------

BILAG

- BILAG 1. Eksisterende forhold
- BILAG 2. Rekreative udviklingsmuligheder
- BILAG 3. Udviklingsmuligheder for natur og landskab
- BILAG 4. Retningslinjer for ændringer på fortidsminder

INDLEDNING

Udviklingsplanen for Ørstedsparken er gældende fra 2021 til 2031. Plejeplaner kaldes i Københavns Kommune for udviklingsplaner.

Naturfredningen af Ørstedsparken er fra 1963 og har bl.a. til formål at bevare området som rekreativ grøn park, hvor offentligheden skal have adgang. Parken er derudover også omfattet af fortidsmindefredning, i henhold til museumsloven, hvori der ligger en kommunal plejeforpligtigelse.

Nærværende udviklingsplan er udarbejdet i henhold til Bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn nr. 924 af 27/06/2016, idet naturfredningen ikke stiller krav om udarbejdelse af plejeplaner.

Udviklingsplanens formål er at sikre, at det fredede område plejes, drives og udvikles på en måde, der er i overensstemmelse med naturfredningen og parkens tema som romantisk kulturhave. Derudover er formålet at leve op til Københavns Kommunes Bynaturstrategi 2015-2025 samt understøtte formidlingen af fæstningsværket.

Planen beskriver hvilke tiltag, der påtænkes udført i planperioden. Der er dog ingen garanti for at alle tiltag bliver udført, da dette afhænger af ressourcer og økonomi. Udviklingsplanen revideres hvert 10. år.

Den primære målgruppe for udviklingsplanen er Københavns Kommunes medarbejdere, der skal anvende den som administrativt grundlag for forvaltningens arbejde. Her tænkes især på forvalterne og driftsmedarbejderne i afdelingen for Parker, Kirkegårde og Renhold (PKR) samt bylivsrådgiverne og Københavns Kommunes fredningstilsyn i afdelingen for Bygge-, Parkerings- og Miljømyndighed (BPM).

Den sekundære målgruppe er interessenterne, som f.eks. foreninger, forretninger og andre, der har interesse i den

nuværende og fremtidige anvendelse og udvikling af området.

Ingen god udviklingsplan uden idérige og engagerede samarbejdspartnere. En vigtig samarbejdspartner er Slots- og Kulturstyrelsen.

En anden væsentlig samarbejdspartner er parkbrugerrådet, som for denne plans vedkommende bestod af repræsentanter fra Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Foreningen Hovedstadens Forskønnelse, Indre By Lokaludvalg, Københavns Ældreråd, Danske Handicaporganisationer, Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner, Realdania, Andelsforeningen Nørre kvarter samt en repræsentant for børnefamilier.

Der er afholdt to parkbrugerrådsmøder i forbindelse med udarbejdelse af planen. Derudover har forvaltningen afholdt et parktræf i Ørstedsparken i august 2019, hvor mere end 60 interesserede borgere deltog. Parktræffet er et offentligt møde, hvor alle kan deltage og få indflydelse på planen. Københavns Kommune takker parkbrugerrådet og de mange andre bidragsydere for deres engagerede indsats.

Denne plan er den anden officielle udviklingsplan for Ørstedsparken. Den første udviklingsplan for Ørstedsparken er fra 2002, hvor parken var en del af en samlet plan for de fire kommunale parker i Fæstningsringen. Disse parker omfatter Ørstedsparken, Christianshavns Vold, Østre Anlæg og Kastellet's udenværker.

Planen er forelagt Det Grønne Råd i København.

FÆSTNINGSRINGEN

De første volde omkransede hovedstadens middelalderlige kerne.

I 1600-tallet tog Christian IV initiativ til en modernisering og udvidelse af voldene. Disse fungerede som fæstningsanlæg frem til 1856. Særligt bombardementet af København i 1807 og det stigende befolkningstal gjorde det klart, at fæstningsværket var blevet utidssvarende og efter koleraepidemien i 1853 var det tydeligt, at voldene måtte falde for at give København udvidelsesmuligheder.

Københavns Kommune nedsatte i februar 1870 et udvalg, der skulle udarbejde planerne for anlæggene og bebyggelsen af voldterrænet. Voldparkerne blev fine eksempler på en ny type mødesteder for borgerskabet.

De fire kommunale parker i Fæstningsringen består af Ørstedsparken, Østre Anlæg, Kastellet's udenværker og Christianshavns Vold. Kernen i parkerne er fæstningsværket, som stadig står med volde, raveliner og bastioner. På næste side kan man se et principsnit over deres voldprofil, så deres forskellighed og deres lighed bliver tydelig.

Overdragelsen til Københavns Kommune startede i 1872 og strakte sig frem til 1916. Et mindre stykke af Christianshavns Vold overgik først i 1994. Botanisk Have, Kastellet's kernefæstning, Tivoli og Christiania er også en del af det gamle fæstningsværk, men har andre ejere.

Foto fra 1902. Det viser området, hvor det store staudebed i dag er placeret.

Ørstedsparken

Principsnit

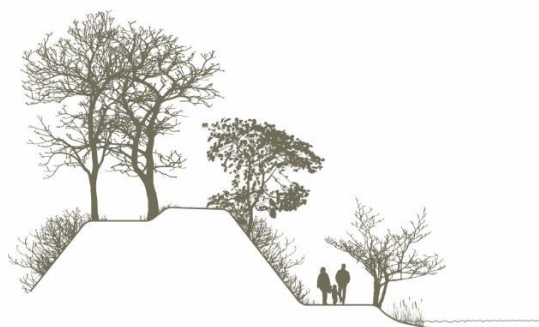
Østre Anlæg

Principsnit

Christianshavns Vold

Principsnit

Kastellet's udenværker

Principsnit

Østre Anlæg
Den fuglevenlige park

Botanisk Have

Ørstedsparken
Den romantiske kulturhave

Tivoli

De mørkegule, optegnede arealer rummer Fæstningsringens fire temaparker. Fællestrækket er, at de er bygget op omkring det oprindelige voldterræn, men ellers varierer de i deres udtryk.

De lysere gule og optegnede arealer er parker og områder, der er en del af Fæstningsringen, men som har andre ejere.

Kastellet's udeværker
Forsvarshistorien

Christiania

Christianshavns Vold
Fæstningsværk med stort naturindhold

Ørstedsparken – historisk rids

Landskabsgartneren Henrik A. Flindt (1822-1901) har udformet Ørstedsparken. Han var inspireret af Rudolph Rothe og den landskabsgartneriske/engelske have stil. Det kommer til udtryk i parkens slyngede stier, der svinger sig mellem grupper af eksotiske træer, samt terrænet der danner en bølget skål omkring en sø med svaner.

Denne stil kaldes også for romantisk og udover de bugtede former veksler den mellem åbne og lukkede rum. På denne måde iscenesættes rækker af visuelle oplevelser og overraskelser. Det spændende ved anlægget er bl.a. modsætningen mellem det organiske formsprog, der gør det svært at opnå overblik, og fæstningsanlæggets strenge geometri, som nemt skaber et overblik.

Anlægget var en promenadepark, hvilket var typisk for sin tid. Her var det ikke muligt at integrere de åbne græsningsarealer i parkens struktur. Alligevel er der i Flindts plan indarbejdet frie kig hen over søen, der åbner parken op.

Ved at lade broen udgå fra knækket mellem bastionens venstre flanke og face, fremfor fra spidsen, opnåede Flindt et asymmetrisk anlæg, trods den symmetriske bastions form. Toppen af Hahns Bastion er gravet af, men de nederste dele af facerne kan stadig ses fra den gamle ravelin på den anden side af søen.

D. 27. oktober 1879 blev parken indviet og 9 måneder senere navngivet Ørstedsparken. Den fik sit navn, fordi der allerede i 1876 blev opstillet et monument for H. C. Ørsted på Hahns Bastion – en del af den kommende park. Tilladelsen til opstillingen blev givet på trods af protester, som sagde, at statuen ville komme til at give parken navn. En forudsigelse, der kom til at holde stik.

I Ørstedsparken findes en række skulpturer, som er i overensstemmelse med tidens interesse for dramatiske eller idylliske genremotiver. De er alle portrætstatuer af nationale samlingsfigurer og kan ses som en afspejling af de politiske ændringer.

Ørstedsparken ser i store træk fortsat ud som ved åbningen. Allerede dengang indeholdt anlægget en sø med gangbro over, staudded, stenbed og skrånende plæner. Der var tillige blevet indrettet en offentlig legeplads, Københavns første.

I 1937 blev forsvarslægget som synligt voldsted automatisk omfattet af naturbeskyttelseslovens fortidsmindefredning.

Parken blev fredet i 1963 som en rekreativ park. I 1973 blev legepladsen ved Ahlefeldtsgade anlagt, i 1976 blev en vandtrappe tilføjet i parkens østlige ende, og i 1991 kom caféen til.

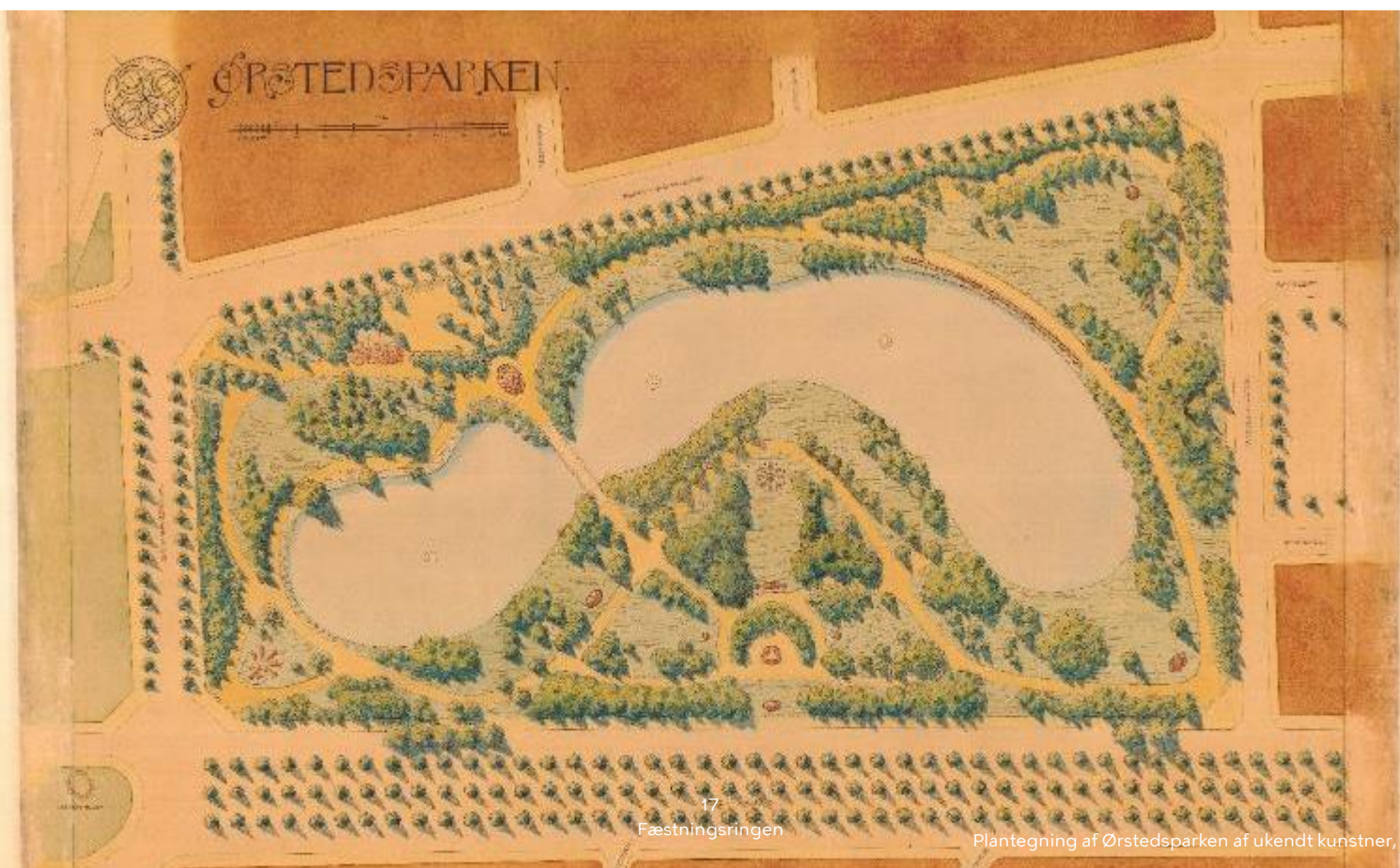
I 2014 åbnede en nyrenoveret Israels Plads, hvor der bl.a. var arbejdet med overgangen mellem pladsen og Ørstedsparken. Beplantningen i parken blev i denne omgang åbnet op mod pladsen, og adgangen mellem de to blev gjort mere flydende. Der blev desuden skabt et nyt vandlelement på pladsen, som løber ud over pladskanten og ind i Ørstedsparken. Vandtrappen fra 1976 blev i den forbindelse fjernet.

Udsigt fra stenbedet. Foto fra et ukendt årstal

Københavns første legeplads. Foto fra 1881

HOVEDMÅL FOR PLANPERIODEN

Det overordnede formål med parkens udvikling er at skabe en balance mellem fæstningsværket og de kulturhistoriske værdier, den rekreative anvendelse og områdets naturværdier.

Københavns parker har stor betydning for de dyr og mennesker, der bor i byen. Det er rekreative, grønne rum, i byens grå landskab som giver naturoplevelser, sænker stressniveauet for mennesker og er levested og fødekilde for insekter, smådyr og fugle.

Den biologiske mangfoldighed i naturen går tilbage. Man taler om en biodiversitetskrise, som består i at levesteder og arter forsvinder med en hastighed som er 100-1000 gange hurtigere, end de naturligt ville gøre i en geologisk rolig periode, som den vi lever i nu. Tab af biodiversitet verden over forpligter også byens landskaber til at indtænke muligheder for at skabe og bevare levesteder samt forbedre fødegrundlaget for insekter, fugle og smådyr.

Derfor skal udviklingen og plejen af byens parker være med til at understøtte det eksisterende dyre- og planteliv samt øge arts- og aldersforskelligheden. En stor variation, i f.eks. bevoksningerne, er med til at øge robustheden over for de forandringer i klimaet, som vi endnu ikke kender konsekvenserne af. I Københavns parker skal der altid være hjemmehørende træer og buske, mens andelen af eksotiske træer og buske kan variere fra park til park.

Ud over et særligt fokus på områdernes naturværdier, søger planen ligeledes at understøtte oplevelsen og forståelsen af det kulturhistoriske forsvarsanlæg, som udgør en vigtig del af områdernes identitet. Særligt bør en understregning af Fæstningsværkets oprindelige udtryk indtænkes, hvor det er muligt.

Konkret arbejder udviklingsplanen med flere forskellige indsatser. Tiltagene beskrives nærmere i afsnittet *udviklingsmuligheder* på s. 40.

Fred og ro zoner

Befolkningstallet i Københavns Kommune er støt stigende. Vi bliver flere mennesker, interessen for forskellige rekreative aktiviteter bliver større, og det stiller skarpere krav til planlægningen og i særdeleshed brugen af de fredede grønne områder.

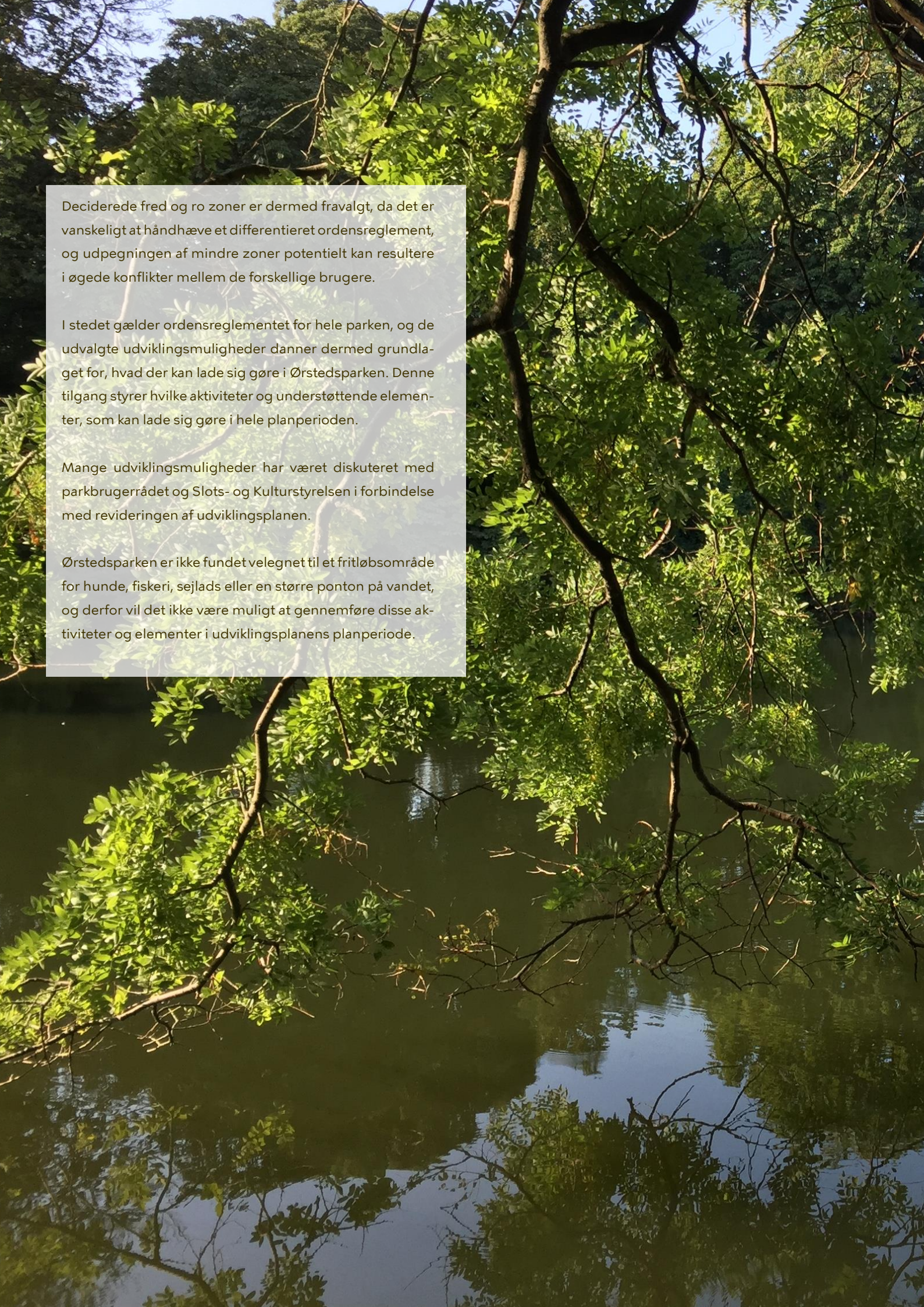
Igennem længere tid har der været fokus på at skabe diverse muligheder for aktiviteter, som bl.a. har det til fælles, at der er mere aktivitet og støj i parkerne. Derfor fik Københavns Kommune i 2014 udarbejdet en rapport om fred og ro zoner i parker og på kirkegårde.

Fred og ro har ligeledes været efterspurgt i forbindelse med udarbejdelsen af udviklingsplanen for Ørstedsparken.

Konceptet har været diskuteret med parkbrugerrådet, og konklusionen er, at parken skal kunne rumme begge sider af spektret.

Området skal være en park, hvor besøgende har mulighed for at udfolde sig fysisk aktivt – også i større grupper. Men Ørstedsparken skal også være en grøn oase, hvor besøgende kan søge helle fra det pulserende storbyliv.

Fred og ro konceptet er derfor indarbejdet i selve udarbejdelsen af planen ved nøje at tage stilling til, hvilke udviklingsmuligheder der kan realiseres, herunder hvilke begrænsninger og vilkår de eventuelt har.

Deciderede fred og ro zoner er dermed fravalgt, da det er vanskeligt at håndhæve et differentieret ordensreglement, og udpegningen af mindre zoner potentielt kan resultere i øgede konflikter mellem de forskellige brugere.

I stedet gælder ordensreglementet for hele parken, og de udvalgte udviklingsmuligheder danner dermed grundlaget for, hvad der kan lade sig gøre i Ørstedsparken. Denne tilgang styrer hvilke aktiviteter og understøttende elementer, som kan lade sig gøre i hele planperioden.

Mange udviklingsmuligheder har været diskuteret med parkbrugerrådet og Slots- og Kulturstyrelsen i forbindelse med revideringen af udviklingsplanen.

Ørstedsparken er ikke fundet velegnet til et fritløbsområde for hunde, fiskeri, sejlads eller en større ponton på vandet, og derfor vil det ikke være muligt at gennemføre disse aktiviteter og elementer i udviklingsplanens planperiode.

Kulturhistorien i parken

Grundlaget for Ørstedsparken er fæstningsanlægget, opbygningen af voldene og de tilknyttede voldgrave. Området er således til dels karakteriseret af militæranlæggets stramme, geometriske former, der giver parken dets særlige præg.

Ørstedsparken adskiller sig fra de andre parker i Fæstningsringen ved, at det oprindelige fæstningsanlæg er smeltet sammen med havekunsten, der har brugt terrænet til at skabe en romantisk landskabshave, som ligesom fæstningsværket har en kulturhistorisk værdi. Parken har derfor flere historier at fortælle.

Her er det vigtigt for forståelsen af anlægget som forsvarsværk, at nogle strækninger friholdes for bevoksning og giver mulighed for at opleve det unikke historiske fæstningsværk, hvor fortidens spor skaber grundlag for nutidens brug.

Her fremstår de lange, rette stier på voldkronen langs voldgraven bl.a. som et væsentligt bevaret element fra militærtiden, da voldene tjente til forsvar for byen, og muligheden for hurtige troppeforflytninger og udvig var en del af voldanlæggets funktion. Dette ses særligt tydeligt på Hahns Bastion.

Samlet set skaber voldanlægget grundlag for spændende oplevelser, der både indeholder de historiske fortællinger i kombination med de fysiske forhold, som niveauforskelle (skråninger), vand og udsigter til både byen og igennem parken.

Også dyre- og plantelivet nyder godt af det menneskeskabte terræn. Her skaber skråningerne variation i terrænet, og det medvirker til at der opstår økologiske nicher til gavn for et varieret plante- og dyreliv. Da skråningerne desuden er for stejle for menneskelig færdsel, bliver her skabt naturlig fred på arealerne til fordel for dyr og planter.

Udviklingsmuligheder

I det efterfølgende oplistes de udviklingsmuligheder, der gælder for Ørstedsparken. Formålet er at give læseren en mulighed for at danne sig et overblik over områdets udviklingsmuligheder.

For en mere detaljeret gennemgang af de enkelte udviklingsmuligheder henvises til kapitlet 'Udviklingsmuligheder' på s. 40. Her vil muligheder og eventuelle begrænsninger for hver udviklingsmulighed blive præsenteret i detaljen. Desuden er de forskellige udviklingsmuligheder samlet på *bilag 2* og *3*.

Udviklingsmuligheder, der muligvis kræver en fredningsdispensation efter naturbeskyttelsesloven, skal vurderes konkret af fredningstilsynet i Københavns Kommune, når detaljer foreligger. Disse udviklingsmuligheder er markeret med en stjerne (*).

Generelt vil alle ændringer på beskyttede fortidsminders arealer i udgangspunkt kræve dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen i forhold til museumslovens bestemmelser. Forholdet gælder dog ikke ændringer, der udføres som en del af løbende og almindeligt vedligehold og pleje jf. *bilag 4*.

Udviklingsmuligheder, der muligvis kræver en dispensation fra museumsloven, skal vurderes af Slots- og Kulturstyrelsen, når detaljer foreligger. Disse udviklingsmuligheder er markeret med et en trekant (▽).

Det er vigtigt at bemærke, at fordi der skal søges om en given dispensation, ikke nødvendigvis betyder, at det ikke kan lade sig gøre at få dispensation. På den anden side er det heller ikke en garanti for, at en udviklingsmulighed kan realiseres blot ved at ansøge. Afgørelsen beror på en konkret vurdering fra gang til gang.

Rekreative udviklingsmuligheder

Tiltag der muligvis kræver fredningsdispensation efter museumsloven er markeret med en ∇

Tiltag der muligvis kræver fredningsdispensation efter naturbeskyttelsesloven er markeret med en *

Adgangsforhold og tilgængelighed

- Parkens **indgangspartier** kan renoveres*[∇]
- **Stier** kan renoveres for at øge tilgængeligheden[∇]
- **Trapperne** bør have god tilgængelighed*[∇]
- **Trappen** mellem Ørstedsparken og Israels Plads kan omlægges, så den i højere grad benyttes*[∇]

Parkinventar

- Af **Fæstningsringens parkstandere** (skilte) bør det fremgå, hvor man befinder sig, parkens stisystem, toiletforhold og ordensreglement. Her kan ske en udskiftning af eksisterende parkstandere, ligesom der kan suppleres med nye[∇]
- **Informationsskilte** om parkens historie samt dyre- og planteliv kan opsættes[∇]
- **Kampagner** om adfærdsændring kan iværksættes i kortere perioder[∇]
- **Hegn**, der ikke har en adgangsbegrænsende funktion, kan fjernes og eksisterende kan renoveres[∇]
- Eksisterende **belysning** kan renoveres med fokus på funktionel belysning[∇]
- Der kan etableres **funktionel belysning på stien til caféen og på den ubemandede legeplads**[∇]
- **Defekte lamper** i stauedebedet bør fjernes
- Mængden, udseendet og placeringen af **affaldsstativer** kan ændres[∇]
- **Borde, bænke og grillmuligheder** kan renoveres. Defekt materiel repareres, udskiftes eller fjernes[∇]
- **Redningsposter**nes udformning og placering kan ændres i takt med skiftende brugsvaner[∇]
- Der kan etableres nye **vandposter**, og eksisterende kan renoveres*[∇]

Leg og bevægelse

- **Den bemandede legeplads** kan renoveres*[∇]
- **Den ubemandede legeplads** kan renoveres*[∇]
- Der kan opsættes to midlertidige hegn af halmballer for foden af **kælkebakkerne** i vinterhalvåret

Ophold og mødesteder

- **Caféen** kan renoveres*[∇]

Bygninger og tekniske installationer

- **Dækningsgravenes** anvendelse kan ændres, og eksisterende kan forskønnes eller nedlægges*[∇]
- **Toiletforholdene** kan forbedres*[∇]
- Der kan etableres et **minispringvand** et udvalgt sted i søen[∇]

Kunst

- **Kunst** kan integreres i parken[∇]

ADMINISTRATIVE FORHOLD

Beliggenhed og afgrænsning

Ørstedsparken indgår i ringen af parker, Fæstningsringen, som indrammer det indre København.

Parken har et areal på 6,5 hektar, hvor den centrale sø udgør ca. 1,8 hektar.

Parken afgrænses mod vest af Nørre Farimagsgade, mod syd af H. C. Andersens Boulevard, mod vest af Nørre Voldgade og mod nord af Linnésgade, Israels Plads og Ahlefeldtsgade.

Parken ligger ca. 150 m. fra Nørreport Station, og der er otte indgange, som kan benyttes af de besøgende.

Ejerforhold

Ørstedsparken ejes af Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen. Ingen foranstaltninger kan udføres i området uden ejerens godkendelse.

Kommune- og lokalplan

Ørstedsparken er omfattet af Københavns Kommuneplan 2019, hvor området bl.a. er udpeget som grøn bykile. Området er ikke omfattet af lokalplaner.

Bygningsfredning

Gitterdragerbroen er fredet efter bygningsfredningsloven. Fredede bygninger reguleres af *lov om bygningsfredninger (BEK 219/2018)*, og Slots- og Kulturstyrelsen er myndighed. Alle bygningsarbejder, som går ud over almindeligt vedligehold, kræver tilladelse fra styrelsen.

Naturfredning

Ørstedsparken er fredet ved '*Deklaration vedrørende Ørstedsparken*' af 1963. Fredningen indebærer, at arealet skal bevares som rekreativt grønt område og drives som park. Den indeholder flere konkrete bestemmelser, bl.a. forbud mod reklameskilte samt forbud mod byggeri og andre varige indretninger, som ikke tjener parkens formål. Her står desuden, at offentlighedens adgang ikke må begrænses.

Fredningen giver kommunen lov til at pleje og udvikle parken som rekreativt område herunder til at opstille parkinventar. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere fra forbuddet, hvis det ansøgte ikke strider mod fredningens formål *jf. naturbeskyttelseslovens § 50*.

Fredningen stiller ikke krav om udarbejdelse af en pleje- eller udviklingsplan, hvorfor indeværende udviklingsplan ikke er hjemlet i fredningen. Af samme grund er de høringsberettigede parter defineret i plejeplansbekendtgørelsen, ikke i fredningen.

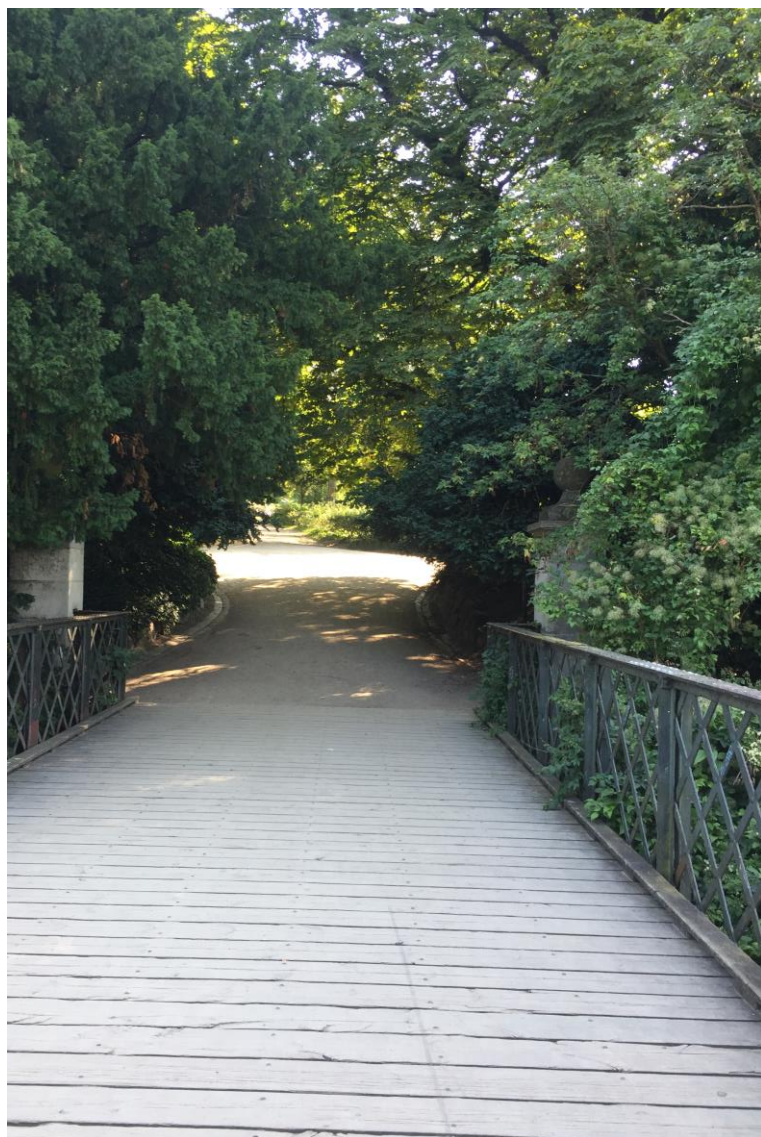
Fortidsmindefredning

Ørstedsparken har været beskyttet som fortidsminder siden 1937 (naturbeskyttelsesloven). I dag varetages beskyttelsen af Museumslovens § 29e. Udbredelsen af fortidsmindefredningen udgør det samme område som

arealfredningen *jf. bilag 1*. På fortidsminder gælder et forbud mod at foretage 'ændringer i tilstanden'.

Museumslovens §29e skal varetage en sikring af både fortidsmindets fysiske og visuelle udtryk og administreres af Slots- og Kulturstyrelsen, som administrerer forbuddet mod tilstandsændringer restriktivt.

Forbuddet inkluderer de fleste former for nyudvikling af områderne, især alt hvad der indebærer gravning i jorden og opstilling af nye bygninger og indretninger. Slots- og Kulturstyrelsen kan dispensere fra forbuddet i særlige tilfælde, *jf. museumslovens §29j*.

Alle indgreb i fortidsmindet og ændringer i dets fremtræden, der er udført før 1988, anses i udgangspunktet for lovlig i forhold til fortidsmindefredningen.

Beskyttelseslinjer

Selve Ørstedsparken er ikke omfattet af bygge- eller beskyttelseslinjer, men parken (dvs. fortidsmindet) afkaster en fortidsmindebeskyttelseslinje.

Kystnærhedszonen

Ørstedsparken ligger uden for kystnærhedszone.

Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens §3 indeholder et generelt forbud mod at foretage tilstandsændringer i søer over 100 m² med et naturligt dyre- og planteliv, samt flere andre naturtyper.

Voldgravssøen i Ørstedsparken er omfattet af denne beskyttelse, som indebærer et forbud mod at foretage tilstandsændringer. Kommunen kan i særlige tilfælde dispensere fra forbuddet, men klagenævnets praksis er restriktiv.

Vandløbsloven

Voldgravssøen i Ørstedsparken er et ferskvandområde. Søen er omfattet af et vandløbsregulativ. Her beskrives de overordnede regler, der gælder for drift og anvendelse af søen samt de fysiske anlæg, som er tilknyttet søen.

Alle nye anlæg eller fysiske ændringer i voldgravens udformning skal ansøges og opnå godkendelse efter vandløbsloven hos Københavns Kommune. I forbindelse med behandling af en ansøgning skal vandløbsmyndigheden i Københavns Kommune foretage en offentlig høring af projektet. Tilsvarende skal nye udledninger eller ændringer i eksisterende forhold ansøges og opnå godkendelse efter miljøbeskyttelsesloven hos Københavns Kommune.

Bynatur i København – strategi 2015-2025

Strategien blev implementeret i maj 2015. Indarbejdelse af strategien i udviklingsplanen er et led i kommunens arbejde for et grønnere København. Planens visioner er:

Vision 1: At skabe mere bynatur i København

Vision 2: At øge kvaliteten af bynaturen i København

Begrebet 'bynatur' er en fælles betegnelse for alle levende væsner og vækster som lever og findes i byen. Strategien opererer med de tre overordnede typer af grønne rum i byen, hvori bynaturen findes. De tre typer er 'By- og gadelum', 'Parker og kirkegårde' samt 'Naturområder'.

Ørstedsparken ligger i kategorien *Parker og kirkegårde*. Strategiens målsætning er, at byens parker udvikles og plejes med hensyntagen til både kulturhistoriske, rekreative og biologiske hensyn.

Ud fra fem kvalitetsparametre: **Biodiversitet, klimatilpasning, funktionalitet, rumlighed** og **plejeindsats** ønsker kommunen at øge bynaturen, som er bestemt af konteksten og varierer alt efter, hvor i byen de grønne områder befinder sig.

Københavns Kommunes Træpolitik 2016-2025

Københavns Kommune vedtog i 2016 en træpolitik med det formål at sikre en prioritering af både nye og eksisterende træer i København dog uden, at det hindrer en udvikling af byen. Principperne i træpolitikken medtænkes i planerne for beplantningsudvikling i Ørstedsparken.

Træpolitikens fem principper:

- Eksisterende træer skal som hovedregel bevares
- Særligt værdifulde træer i København skal udpeges og bevares
- Der skal plantes flere træer i København
- Der skal sikres gode vækstvilkår for både nye og eksisterende træer i København
- Der skal sikres et varieret træartsvalg i København

Generelle retningslinjer

Retningslinjer for arrangementer

Afholdelse af større arrangementer, offentlige arrangementer, filmoptagelser o. lign. kræver tilladelse fra Københavns Kommune. Det er enheden Events og Arrangementer i Teknik- og Miljøforvaltningen, som udsteder arrangementstilladelser.

Arrangementerne vurderes i forhold til fredningen, og om det har relevans for områdets funktion og interesse for områdets gæster. Desuden vurderes arrangementerne bl.a. i forhold til områdets bæreevne, antal deltagere samt mulighed for transport til og fra arrangementet. Hvis arrangementet kan tillades, udarbejdes der en arrangementstilladelse som bl.a. indeholder betingelser vedr. lokalitet, tidsrum, renhold, evt. salgstilladelser, brug af musik, lydniveau mv.

Ved alle arrangementer udpeges der altid et afgrænset arrangementsområde, og der fastlægges en såkaldt '*arrangementsperiode*' som indeholder; opstillingsperioden, selve arrangementet og nedtagningsperioden.

Ud over de generelle retningslinjer for arrangementer, der f.eks. beskriver renhold og lydniveau og som findes på kommunens hjemmeside, gælder følgende specifikke retningslinjer for arrangementer i Ørstedsparken:

1. Der kan kun tillades arrangementer med gratis adgang for alle, idet offentlighedens adgang til rekreativ benyttelse ikke må begrænses.
2. Arrangementer, hvor der er kontinuerlig afspilning af højtalermusik samt koncerter og elektroniske musikarrangementer, kaldes tilsammen '*højtalerarrangementer*'. Særligt er området ved caféen samt den skrånende plæne ved indgangen ud mod Nørreport egnet til denne type arrangementer.
3. Kommunen kan give afslag på arrangementsansøgninger, hvis omfanget ikke

efterlever konceptet om fredelige og rolige parker.

4. Fred og ro konceptet betyder, at små rolige arrangementer prioriteres højere end f.eks. større musikarrangementer.

De fleste arrangementer, herunder opstilling af borde, stader, små vogne o.lign., betragtes som midlertidige ændringer i henhold til museumsloven og vil derfor også kræve dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen.

Retningslinjer for gadesalg

Gadesalg fra Christianiacykler, kaffeknallerter, foodtrucks og stader er blevet populært i København, og er et tilbud som er med til at servicere de parkbesøgende. Udviklingsplanen muliggør gadesalg fra både en lille vogn (under 2,5 m²) f.eks. kaffeknallerter og en stor vogn (over 2,5 m²) f.eks. foodtruck eller varevogn.

Forvaltningen opdeler gadesalg i mobilt gadesalg og stadepladser, og salget kræver tilladelse fra kommunen. Gadesalg er desuden at betragte som (midlertidige) ændringer og vil derfor kræve dispensation i forhold til museumsloven.

For gadesalg gælder, at forvaltningen indfører antalsrestriktioner for at opretholde fremkommeligheden i et område eller områdets primære funktion som f.eks. rekreativt område. Derudover kan der indføres antalsrestriktioner, hvis det vurderes nødvendigt i forhold til at opretholde parkens fred og ro koncept.

Mobilt gadesalg

Mobilt gadesalg i Ørstedsparken kræver en særlig tilladelse fra Københavns Kommune, da ordningen er en del af mobilt gadesalg i '*Særlige Områder*'. De nærmere retningslinjer fremgår af kommunens hjemmeside. I praksis er det typisk kun små vogne, der vil få tilladelser til '*Særlige Områder*'.

Salg fra små vogne skal foregå på parkens stisystem og vil i 'Særlige Områder' være henvist til bestemte placeringer. Salgsvognen må kun være på pladsen i åbningstiden og salgsvogn skal være bemannet. Parktilladelsen gælder til årets udgang d. 31/12 det pågældende år.

Stadepladser

Stadepladser omfatter salg fra salgsvogne (vogn over 2,5 m²), der har en fast placering. Stedet må ikke blive på pladsen uden for åbningstid og pakkes sammen hver dag. Tilladelsesperioden gælder tre til fem år.

Faste lokationer for salg

I Ørstedsparken er der én fast lokation for salg; nemlig caféen, som servicerer parkbesøgende.

Ordensreglement

I Ørstedsparken gælder følgende ordensreglement, som kan ændres, hvis forvaltningen finder det nødvendigt.

Kørsel og parkering med motorkøretøj kræver særlig tilladelse. Handicapkørsel er tilladt.

På legepladserne gælder desuden følgende særregler:
Velkommen – Vis respekt for stedet og andre besøgende

- Hunde må ikke tages med i anlægget
- Brug af alkohol og euforiserende stoffer er ikke tilladt
- Åben ild er ikke tilladt
- Overnatning på legepladsen er ikke tilladt
- Cykling er kun tilladt for børn under 7 år
- Læg affald i affaldskurven
- Undlad at skade planter, blomster og træer
- Voksne må ikke opholde sig på legepladsen, medmindre de følges med børn.

Overtrædelse kan medføre bortvisning eller bøde efter Ordensbekendtgørelsen.

Københavns Kommune er på nuværende tidspunkt (2021) i gang med at revidere ordensreglementet for samtlige parker i kommunen.

ANALYSE AF OMRÅDET

Ørstedsparken er tematiseret som den romantiske kulturhave.

Parken har et helstøbt udtryk med inspiration fra den romantiske have. Dens særlige karakter understreges af de bløde landskabsformer, den asymmetriske bro og de mange skulpturer, der er integreret i det skovagtige udtryk. Kulturelle indslag optræder også i form af parkens caféliv og legepladser.

Ørstedsparken byder desuden på skiftende oplevelser med bl.a. store busketter, gamle træer, eksotiske træer og buske, udsigter gennem parken og bede med både stauder og sommerblomster.

Kombinationen af ovenstående gør Ørstedsparken til en oase og et fristed. Her kan man nyde idyl, ro, frodighed og havekunst og få en pause fra det hektiske byliv, der udspiller sig på den anden side af hegnet.

Ørstedsparken er den park i Fæstningsringen, hvor forsværket er mindst synligt i dag.

Bevægelsesmønstre og trafik

Parken er omgivet af et støbejerngitter, der skaber god kontrast mellem park og by. Den er med sine otte indgange, let tilgængelig for omgivelserne.

Indgang til parken er mulig gennem hovedindgangene i hvert hjørne. Indgangspartierne er tydeliggjort med fine kridtstenssøjler. Hegnet har desuden enkelte, mere diskrete åbninger – én på hver side af parkens langsider. Mod Israels Plads er en del af støbejerngitret fjernet.

Cykler og motoriserede køretøjer er ikke tilladt at anvende i parken, som i resten af Fæstningsringen. For særregler angående trafik se *ordensreglementet*.

Der er kun få steder, udenfor parkens indgange, der er indrettet med cykelparkering.

Tilgængelighed

Tilgængeligheden til parken er overordnet god og de slyngede, brede stier fører besøgende gennem hele parken.

Nogle steder er belægningen på stierne ujævn. Det gælder især ved stejle hældninger, hvor overfladevandet har skabt render, som fører grus væk fra stien. I områder hvor der er en kombination af render og stejlt terræn, bliver fremkommeligheden begrænset for kørestolsbrugere o. lign. Særligt er perlestensbelægningen, ved stien til caféen og den ubemandede legeplads, en udfordring for gangbesværede og kørestolsbrugere.

Brugerne

Parken har i dag en bred brugergruppe, og benyttes primært til uorganiserede, rolige aktiviteter, f.eks. gåture, hundeluftning, solbadning, afslapning og picnic. Den bruges både af lokale, men tiltrækker også mange turister.

I dagtimerne bruges parken bl.a. af de omkringliggende institutioner. Børnehaver og vuggestuer benytter sig af legepladserne, mens skolerne bruger parken til undervisning, f.eks. bruges søen i biologitimerne og hele parken benyttes i idrætstimerne.

Parken benyttes også i nattetimerne i forbindelse med det københavnske fest- og natteliv og bliver desuden flittigt anvendt til film- og reklameoptagelser.

Parkens struktur med mange kroge og hjørner gør det muligt, at mange aktiviteter kan foregå samtidigt uden væsentlige konflikter.

Funktioner og mødesteder

Ørstedsparken indeholder mange forskellige funktioner og mødesteder. En kort gennemgang af de væsentligste fremgår nedenfor.

Den bemandede legeplads

Den bemandede legeplads er et mødested for mange institutioner, lokale og udefrakommende børn og børnefamilier.

Legepladsen er Københavns Kommunes første offentlige legeplads og henvender sig til en bred brugergruppe. Med klassiske legeredskaber som f.eks. sandkasser, gynger og rutsjebaner er der aktivitet til småbørn, mens bordtennisbordet henvender sig til de ældre børn og unge.

Her findes en toiletbygning, borde/bænke-sæt og et legepladshus, hvorfra der udlånes redskaber til sport og leg. Legepladsen ligger afskærmet bag busketter og grænser op til Nørre Farimagsgade. Dette fungerer godt og er ikke i strid med andre aktiviteter i parken.

Legepladsen er åben året rundt, men med skiftende bemanning i de forskellige sæsoner.

Den ubemandede legeplads

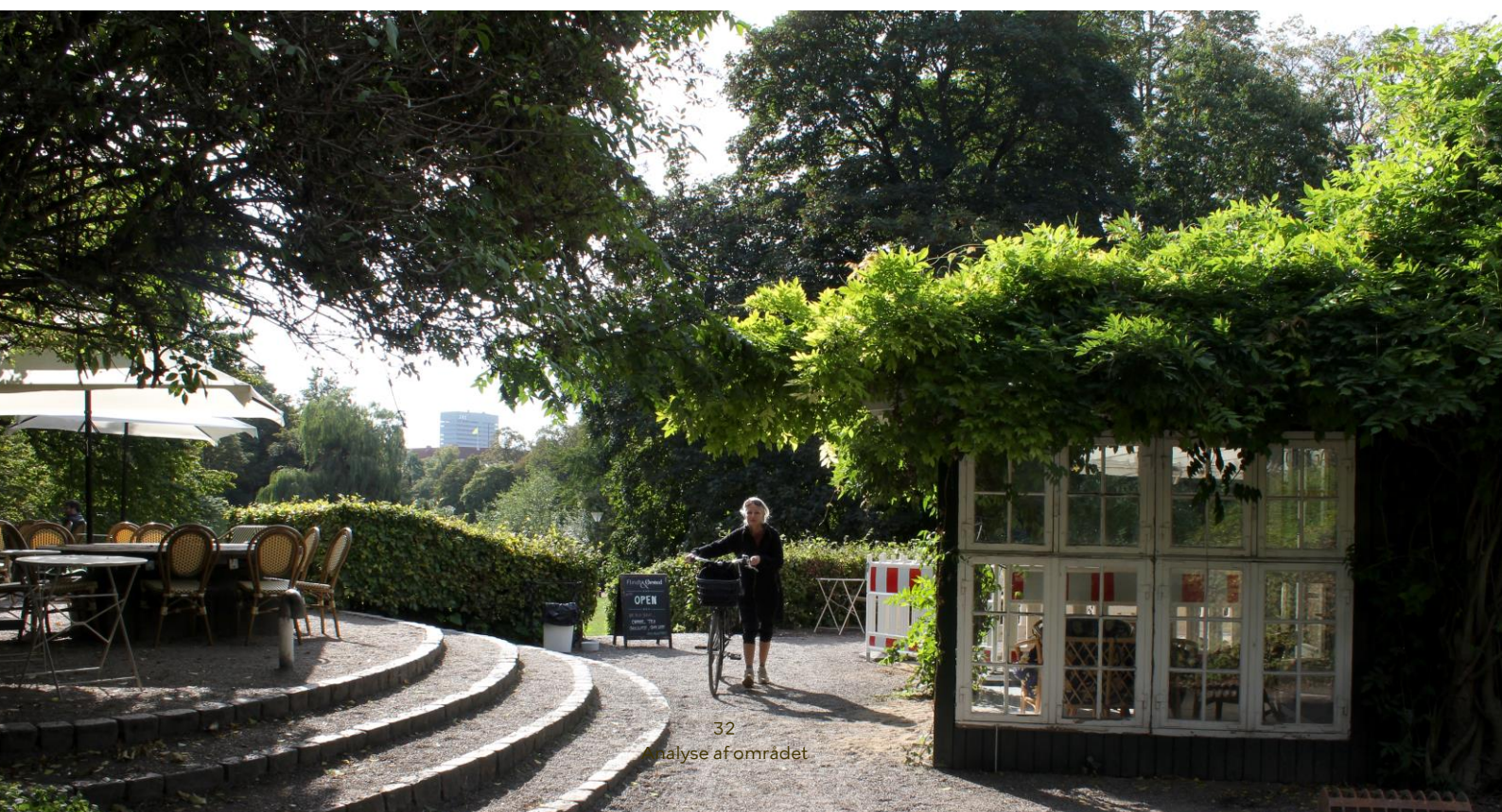
Legepladsen henvender sig til de mindre børn med klassiske legeredskaber og en forhindringsbane i naturtræ. Legepladsen falder godt ind i omgivelserne med dens træmaterialer, og den ligger afskærmet bag store busketter, og virker derfor ikke forstyrrende. Legepladsen indeholder borde/bænke-sæt.

Caféen

Den lille café, ligger i parkens nordlige hjørne, og byder på både indendørs- og udendørsservering. Caféens udserveringen ligger delvist i forlængelse af den ubemandede legeplads, så der er mulighed for at kombinere de to aktiviteter. Fra caféens terrasse er der god udsigt over sø og park.

Bjælkehytten

Bjælkehytten fungerer som frokoststue og omklædningsrum for driftspersonalet i parken.

Dækningsgrave

I 1994 overdrog staten dækningsgravene til Københavns Kommune, hvor de i dag stadig indgår i det civilforsvarsmæssige beredskab.

I Ørstedsparken findes der tolv dækningsgrave. Heraf er der én, som anvendes til at huse den vandpumpe, der står for vandudskiftningen med Peblinge Sø, én der anvendes til lager for den lokale café, og én der bruges som øvelokal.

Toiletter

Der er placeret tre toiletter i parken.

Det ene toilet er knyttet til den bemandede legeplads og følger legepladsens åbningstider. Det andet ligger lige ved siden af den bemandede legeplads og har helårsåbent med aftenlåsning, 9.00 – 21.00 (19.00 om vinteren). Dette toilet er et handicaptoilet, men trænger til en opgradering for at leve op til de nuværende krav til udformningen af handicaptoiletter. Det sidste toilet er placeret på caféens bagside og følger dens åbningstider. Åbningstider kan ændres, hvis forvaltningen finder anledning til dette.

Den ubemandede legeplads

Den bemandede legeplads

Skulptur af fysikeren H.C. Ørsted

Skulpturer

I parken står der 17 bronzeskulpturer. Fysikeren H.C. Ørsted og hans bror, juristen A. S. Ørsted er hver især hædret med et monument.

Desuden er der rejst monumenter for billedhuggeren Bertel Thorvaldsen, politikeren L.N. Hvidt og skolelederen Natalie Zahle.

Det, der dog især præger parkens kunstneriske udsmykning, er de ni bronzestatuer som Legatet Albertina, i sidste del af 1800-tallet, lod opstille i parken. Fælles for dem er, at det er bronzefstøbninger af fremragende romerske marmorkopier efter endnu ældre, nu forsvundne græske originalværker. Brygger Carl Jacobsen, der var formand for legatet, havde den idé, at disse figurer, såvel guder som satyrer og bakkanter, skulle befolke parken, som om den var en skov eller lund i antikkens verden.

Udendørs inventar

Udendørsmøbler

Parkens inventar består af Københavnerbænke hvor nogle har tilknyttede små borde. Desuden er her opstillet bord/bænke-sæt og affaldsstativer.

Skiltning

Ørstedsparken er forsynet med skilte og piktogrammer på udvalgte steder. Ved parkens indgange er Fæstningsringens parkstandere placeret. Parkstanderen indeholder et oversigtskort, et afsnit om parkens historie, information om Fæstningsringen, piktogrammer samt informationer på engelsk. Desuden fremgår ordensreglementet ved legepladserne.

Belysning

Ørstedsparkens belysning skiller sig ud fra den genelle belysning i Fæstningsringen, og er den park, der indeholder mest belysning.

Belysningen består af parklamper, der er placeret i det meste af parken. Særligt er der belysning på hovedstien rundt om søen, så det skaber tryghed, når man bevæger sig rundt efter mørkets frembrud, *jf. bilag 1*.

Arrangementer

Af og til afholdes arrangementer i parken. Arrangementerne er mindre musik- og teaterarrangementer, f.eks. i forbindelse med Copenhagen Jazz Festival.

Udlejning og salg

Caféen er parkens eneste permanente bygning, der tilbyder salg. Derudover er der mulighed for gadesalg *jf. administrative forhold s. 24*. Enkelte dækningsgrave udlejes *jf. afsnit om dækningsgrave*.

Bede med sæson- og sommerblomster

Der er mange træer med prydværdi i parken

Flere træer med prydværdi

Rhododendron medvirker til at give parken et havepræg

Beplantning

Bevoksningerne i Ørstedsparken består af enkeltstående og ornamentale træer, grupper af træer i græs samt busketter og busketter med overstandere. Det er derfor en beplantning, der bærer et tydeligt havepræg, og her er ikke naturprægede krat og bevoksninger i parken.

Her er en del hjemmehørende træer, men de mest iøjnefaldende træer er eksotiske som f.eks. pagodetræerne, kirsebærkornel, hestekastanjer, tyrkisk hassel og mammuttræet.

Da parken blev anlagt i 1879, blev en del nye træer plantet og er derfor omkring 140 år gamle. Men meget af den oprindelige beplantning blev bevaret under anlæggelsen og er derfor ældre. Det gælder bl.a. for nogle af kastanjerne på voldkronen af Hahns Bastion. Der er i de senere år plantet en del nye træer, men de fleste træer er modne.

Langs kanten af Ørstedsparken er der skærmende busketter af liguster, tjørn, snebær, kornel, syren med mere. Flere steder er busketterne ikke tætte og frodige pga. alder og slid.

På voldskrænterne er der busketter af snebær, fjeldribs, snebolle, uægte jasmin og gedebled. Flere af disse er ved at gro til i selvsået ahorn.

Der er også bede med sæson- og sommerblomster samt staudebede. Det ene staudebed er placeret ved søbredten tæt på caféen og er velfungerende. Det andet er et stenbed i den sydlige ende af søen. Dette er ved at gro til i japansk pileurt. Stenene fra dette bed stammer fra udgravningen af Nørrebrobanen og består af forskellige granittyper.

Vandkvaliteten i voldgraven

Voldgraven i Ørstedsparken er en vandgrav på ca. 1,8 hektar, som er omgivet af stejle brinker fra det tidligere voldanlæg. På grund af de stejle voldskrænter er en del af bredden helt utilgængelig, mens det andre steder er muligt at komme helt ned til vandet. To steder i parken er her placeret en platform på vandet, så det er muligt at bevæge sig ud på voldgravssøen. Desuden er der god kontakt med vandet fra Frederiks VII's bro.

Med en middeldybde på ca. 3,8 m er voldgraven temmelig dyb, og allerede nogle meter fra bredden overgår bunden til en plan flade med en dybde på knap 5 m. Her er et fosforrigt slamlag af en tykkelse på godt og vel 1 m aflejret, hvilket i stor grad medvirker til at vandet er meget næringsrigt.

De høje volde med store træer bevirker en ringe vindeksporer, som medvirker til at vandmasserne over sommeren lagdeles med iltmangel i bundvandet. Desværre har det den effekt, at der frigives endnu mere fosfor til vandet, hvilket fremmer opblomstringen af fritsvævende alger med heraf følgende uklart vand. Vandets indhold af fosfor er tilmed så rigelig, at det ofte er søens kvælstof, der begrænser algevæksten.

I det uklare vand trænger der ikke lys ned til bunden, og der er derfor ingen undervandsplanter i voldgraven. Hertil kommer, at en meget stor del af vandsøjlen i varme stillestående perioder kan være iltfattig, hvilket påvirker søens dyreliv negativt. Kantsikringens tilstand er flere steder i en dårlig forfatning.

Der er registreret flere tilfælde af fiskedød i voldgraven, bl.a. i 2009, hvor vandet efterfølgende har været en del klarere. Denne forbedring af vandets klarhed ses ikke sjældent i forbindelse med fiskedød, og skyldes at dyreplanktonet i mangel på fisk ikke bliver ædt, men i stedet får mulighed for at nedgræsse algerne. Voldgraven modtager udelukkende regnvand og overfladeafstrømning fra parken. Vandskiftet i søen er beskedent, og der er sjældent overløb fra søen, hvilket i så fald sker til kloak.

Biodiversitet

Ørstedsparken er en urban og kultiveret prydspark uden naturlig vegetation. Dermed er der ikke så meget plads til vilde dyr og planter. Parkens naturværdi er primært knyttet til søen og de store gamle træer, hvor der bl.a. yngler flagermus.

Fugle

Der blev i forbindelse med kommunens kortlægning af parkens ynglefugle i 2016 registreret 13 arter af ynglende fugle. Alle er almindelige arter, som tit forekommer i bebyggede områder.

I søen ynglede gråand, knopsvane, blishøne og rørhøne. I resten af parken ynglede der ringdue, musvit, blåmejse, solsort, munk, bogfinke, gærdesmutte, gransanger, grøn-irisk og husskade.

Der blev registreret fire par ringduer, som dermed var den mest talrige art, og tre par af både blåmejse og gransanger.

Der blev også registreret en håndfuld ikke-ynglende arter: bydue, fiskehejre, hættemåge og allike. Netop disse arter er de mest talrige ikke-ynglende arter i Københavns byparker. Parkens forekomster af overvintrende fugle og fugle på træk er ikke kortlagt.

Pattedyr

Der blev kortlagt flagermus i parken i 2019. Her blev der registreret både dværgflagermus, troldflagermus og brunflagermus.

Kun troldflagermus blev fundet ynglende, men de store gamle træer har et større potentiale som levested for ynglende og rastende flagermus.

Der er en fast bestand af både pindsvin og egern i parken, men det er usikkert hvor mange, der er tale om, og om de også anvender andre, nærliggende områder.

Padder og krybdyr

Der er ulovligt udsat terrapin (en sumpskildpadde) i søen. Derudover er der så vidt vides ingen padder eller krybdyr i parken.

Fisk

Søbundens smådyrsfauna er ret beskedet, og søen byder ikke på det store fødeudbud til fugle.

Fiskebestanden har begrænset ynglesucces og består overvejende af store skaller og karusser, men der findes også en lille bestand af aborrer og enkelte sudere i søen.

Invasive arter

Der er forekomster af plantearterne japansk pileurt og lundgylden. Derudover er der ulovligt udsat terrapin (en sumpskildpadde) i søen. Den nordamerikanske art er på EU's liste over invasive arter. Som i resten af byen er der også rotter i parken.

UDVIKLINGSMULIGHEDER

I dette kapitel gennemgås de udviklingsmuligheder, der kan gennemføres i planperioden.

Kapitlet er bygget op, så det først gennemgår *rekreative udviklingsmuligheder* og derefter *udviklingsmuligheder for landskab og natur*. Kapitlet beskriver detaljeret de muligheder og begrænsninger som er for hver udviklingstiltag. Der henvises til *bilag 1* for en illustration af eksisterende forhold og *bilag 2 og 3* for kort over fremtidige forhold i Ørstedsparken.

En samlet opsummeret liste over udviklingsmulighederne fremgår af kapitlet *Hovedmål for planperioden* s. 18.

Rekreative udviklingsmuligheder

Adgangsforhold og tilgængelighed

Indgangspartier*¹⁷

Parkens afgrænsning og indgangspartier skal signalere og afspejle parkernes kvalitet, stemning og særpræg.

De eksisterende indgange og lågerne kan renoveres, hvis der vurderes at være et behov for dette. Indgangspartier bør tilgodese handicappede og gangbesværede.

Stierne[▽]

Belægningen består primært af slotsgrus. Her kan stierne renoveres for at øge tilgængeligheden for gangbesværede, kørestols- og barnevognsbrugere.

Af hensyn til helhed og fremkommelighed, kan det enkelte steder, være hensigtsmæssigt at have en anden belægning. Her tænkes særlig på adgangen til caféen og den ubemandede legeplads, hvor belægningen bør ændres fra perlesten til slotsgrus, så tilgængeligheden forbedres.

Renovering som omfatter flytning af stier og adgangsveje skal i videst mulige omfang anvende de oprindelige færdselsårer på det historiske anlæg – både for at understøtte forståelsen af anlæggets historiske struktur og for at mindske sliddet på dele, der ikke er beregnet til færdsel (herunder voldsiderne).

Der bør hele året være mindst én kontinuerlig og farbar sti-forbindelse gennem parken for kørestolsbrugere og gangbesværede *jf. bilag 2*.

I vintersæsonen er det, i kortere perioder pga. sne og is, desuden muligt at lukke enkelte trapper samt udvalgte stier.

Trapper*[▽]

Hvor det er muligt, bør trapperne udformes, så de er tilgængelige for gangbesværede.

Trappen mellem Israels Plads og Ørstedsparken bør genovervejes og omlægges, så den i højere grad kan benyttes.

Parkinventar

Skilte[▽]

Til formidling anvendes København Kommunes skiltedesign 'Fæstningsringens parkstander'. Det er vigtigt med piktogrammer og en tekst på engelsk, da parken har mange forskellige besøgende.

Der opstilles parkstandere ved hovedindgangene. Af disse bør det fremgå, hvor man befinder sig, parkens differentierede stisystem samt toiletforhold. Ordensreglementet

bør ligeledes fremgå af parkstanderen og kan desuden suppleres af piktogrammer på låger ved legepladserne og ved indgange til parken. Skiltningen skal være synlig og såvel udformning som placering skal fortsat fastlægges ud fra landskabelige hensyn.

Der kan derudover opsættes informationsskilte om parkens historie samt dyre- og planteliv.

Kampagner om adfærdsændring kan iværksættes i kortere perioder.

Hegn[▽]

Hegn, der ikke har en adgangsbegrænsende funktion, kan fjernes og eksisterende kan renoveres.

Hegnet omkranser næsten hele parken

Belysning[▽]

Den eksisterende belysning, som består af parklamper, kan renoveres med fokus på funktionel belysning, *jf. bilag 2*. Den skal desuden tilpasses til områdets karakter som romantisk kulturhave. Belysningsklassen bør være E2. Det svarer til lamper ca. hver 25. meter.

Der kan etableres funktionel belysning på stien til caféen og på den ubemandede legeplads. Dette vil styrke sammenhængen til parkens øvrige områder i aften timerne.

De lave lamper i staudebedet er defekte og bør fjernes.

Affaldsstativer[▽]

De eksisterende affaldsstativers placering kan justeres efter behov. Antallet af beholdere og deres udformning kan ligeledes ændres i takt med skiftende brugsvaner.

Affaldsstativer kan være alt fra særlige bokse, der kan håndtere brugte engangsgrill, til mobile containere på hjul. Både udseendet og placeringerne skal indtænkes og tage højde for parkens design og generelle udtryk.

Borde, bænke og grillmuligheder[▽]

Der er generelt en passende mængde af borde og bænke i Ørstedsparken.

Eksisterende inventar bør renoveres løbende, og mængden kan ændres i takt med skiftende brugsvaner. Placeringen af nye bænke skal tage højde for udsigts- og vindforhold. Borde kan med fordel indrettes med en grillrist og en forlænget bordplade. På udvalgte steder kan borde-bænkesæt ved renovering og nyetablering udformes, så de tilgodeser parkens kørestolsbrugere med en grusbelægning. Udseendet skal indtænkes i parkens udtryk.

Defekt, hærværksramt eller nedslidt inventar repareres, udskiftes eller fjernes.

Redningsposter[▽]

Af sikkerhedsmæssige årsager er der redningsposter i parken. Deres udformning og placering kan ændres i takt med skiftende brugsmønster og skiftende sæsoner, hvor behovet for posternes placering og antal er forskelligt.

Vandposter^{*▽}

Der kan etableres nye vandposter og den eksisterende ved den bemandede legeplads kan renoveres. En ny vandpost kan evt. placeres ved den ubemandede legeplads.

Leg og bevægelse

Den bemandede legeplads^{*▽}

Legepladsen bør rumme aktiviteter til børn med forskellige behov, styrke sanser og evner og kropslige/motoriske kompetencer.

Inventaret på legepladserne kan være multifunktionelle og renoveres efter behov, hvor fokus på naturindhold bør prioriteres.

Legepladsen indrettes med legeelementer, der er tilpasset omgivelserne og kan med fordel formidle historien om Københavns gamle fæstning i børnehøjde.

Den ubemandede legeplads^{*▽}

I parkens nordlige hjørne ved Ahlefeldtsgade findes den ubemandede legeplads. Legepladsen kan renoveres, så den indrettes med legeelementer, der er tilpasset omgivelserne. Desuden kan et nyt tema relatere sig til parkens karakter som romantisk kulturhave og evt. historisk fæstningsanlæg.

Legepladsens målgruppe for børn i alderen 0-6 år bør bevares.

Kælkebakker

Af sikkerhedsmæssige årsager kan der opsættes et midlertidigt lille hegn af halmballer for foden af de to kælkebakker i parken i vintersæsonen.

Det drejer sig om græsarealet ved staudebedet og græsarealet ved indgangen ved Nørre Voldgade og Linnés-gade.

Ophold og mødesteder

Den eksisterende café kan renoveres^{*▽}

Cafébygningen kan ombygges. Den nuværende pavillon har en let karakter, hvilket skal bebevares. Caféen må ikke blive for stor og dominerende i området.

Bygninger og tekniske installationer

Dækningsgrave*⁷

Dækningsgravenes anvendelse kan ændres i takt med skiftende brugsvaner. Det er ligeledes muligt at nedlægge eksisterende dækningsgrave, hvilket især drejer sig om en dækningsgrav tæt på den bemandede legeplads, *jf. bilag 2*. Dækningsgrave som er istandsat og anvendes bør ikke nedrives.

Dækningsgravene kan ligeledes forskønnes ved f.eks. at placere en bæk rundt om den synlige del.

Toiletter*⁷

Det bør prioriteres at forbedre de nuværende toiletforhold, og særligt adgangen for handicappede ikke tilfredsstillende. Der er umiddelbart ikke behov for yderligere toiletter.

Minispringvand*⁷

Minispringvand kan etableres i søen. Anlæggets primære formål er at understøtte parkens tema som romantisk kulturhave. Anlæggets effekt som forbedrende tiltag for vandkvaliteten forventes at være lav.

Kunst

Integration af kunst*⁷

Nye permanente monumenter bør relatere sig til parkens kunstneriske hovedtema, som er hellenistiske figurer fra perioden 400 – 0 f. kr.

Midlertidige udstillinger er ikke velegnede pga. parkens righoldige samling af monumenter.

Udviklingsmuligheder for landskab og natur

Generelt

Biodiversitet⁷

Biodiversiteten kan styrkes gennem opsætning af fuglekasser og insekthoteller. Kvasbunker og dødt ved kan ligeledes efterlades i områder, hvor der er en tættere bevoksning, da det vil være til gavn for småfugle, svampe og insekter. Det anbefales, at kvasbunkerne bliver permanente, da man ellers risikere at ødelægge levestedet for de dyr, der har etableret sig her.

Når der fældes træer, kan der efterlades torsoer op til 3 meters højde som et egnet levested for svampe, insekter og andre smådyr. Dette kan kun gøres, hvor det sikkerhedsmæssigt er muligt. Tiltagene må ikke hindre blomstrende urter på skråningerne.

Alternativt kan torsoerne udskæres til midlertidige og nedbrydelige kunstværker.

Invasive arter

Invasive arter som japansk pileurt og lundgylden bekæmpes.

Aggressive arter

Aggressive arter som rød hestehov begrænses, så de ikke spreder sig yderligere. Dette gøres ved at slå dem én gang årligt og rydde omkring dem. Alternative metoder kan tages i brug.

De sekskantede blomsterbede⁷

Bedenes udtryk med blomster opretholdes, men ikke nødvendigvis kun med enårige sommerblomster. De kan f.eks. omlægges til flerårige stauder eller blomstrende prydbuske.

Omkring de sekskantede blomsterbede er der et klippet pur af paradisæblesorter med mindre æbletræer. De

klippede buske kan ryddes og erstattes med lave, fritvoksende buske f.eks. sargentsæble.

Staudefedene⁷

Det ca. 400 m² bed ved caféen opretholdes som prydbed og plejes intensivt.

Staudefedet langs den sydlige ende af søen har karakter af et stenbed med store sten.

Stenbedet er med årene inficeret med japansk pileurt, der skal bekæmpes. For at bekæmpelsen bedre lykkes, kan bedets udtryk ændres. Her kan stenene indarbejdes i et fremtidigt bed eller de kan flyttes. De skal dog forblive i parken. Det er kun en renovering af stenbedet, der kræver dispensation.

Japansk pileurt i stenbedet

Voldgraven

Nye anlæg⁷

Til forbedring af fysiske forhold i voldgraven, er etablering af nye anlæg kun muligt i et begrænset omfang.

Vandudskiftning

Voldgravens begrænsede vandareal, udformning og ringe vindpåvirkning betyder, at der kan være fare for iltsvind.

Voldgravens udvikling følges løbende, og hvis det vurderes nødvendigt, og samtidig er muligt, vil der ske en vandudskiftning. Denne skal sikre en bedre vandkvalitet og levedemuligheder for dyre- og plantelivet.

Kantsikring

Kantsikring bør renoveres løbende for at sikre og bevare fortidsmindet.

Beplantningen langs søen

Beplantningen langs voldgravens bred skal enkelte steder plejes intensivt, så vandkanten forsat kan stå skarpt, og der er tilgængelighed til vandkanten. Andre steder sikres bløde overgange mellem land og vand, f.eks. med rørskov og grene og træer udover brinkerne, som vandfugle kan forankre reder i.

Flåder til fugle

Der kan etableres flåder, hvor fugle kan yngle og raste. Der kan maksimalt etableres to flåder i voldgravssøen.

Græs

Græsset plejes forskelligt alt efter hvilket udtryk der ønskes, hvilken brug og hvilke ressourcer, der er til rådighed.

Herunder ses en tabel over de primære, grønne elementer for græs i Ørstedsparken, og hvor højt græsset er for de forskellige typer.

Græstype	Græsset højde
Brugsplæne	Lavt græs
Slået græs	Middelhøjt græs
Fælled græs	Højt græs

De forskellige græstyper plejes i forhold til de beskrivelser som findes i *Kvalitetshåndbog 2020*. Slåningsfrekvensen er nærmere beskrevet i den lokale driftsmanual for området.

Brugsplæne

Størstedelen af græsarealerne mod søen plejes som brugsplæne, da arealerne især anvendes til rekreative aktiviteter, og derfor kræver en vis robusthed. Arealer kan omlægges til slået græs eller fælledgræs, hvis de rekreative og driftsmæssige forhold tillader det.

Brugsplæne med løg

Udbredelsen af enkeltstående områder med brugsplæne med løg bevares, og fornyelse af løgplanter bør ske løbende for at understøtte parkens tema som romantisk kulturhave. Der er ikke grund til at inddrage nye arealer til brugsplæner med løg, da her er tilstrækkeligt med dem.

Fælledgræs og slået græs

De yderste græsarealer mod H. C Andersens Boulevard og Israels Plads omlægges til slået græs eller fælledgræs med blomster og vilde urter. Arealerne skal understøtte en mere varieret natur i parken. Opsamling og bortskaffelse af afklip skal prioriteres, så der på sigt opnås en mere varieret urtevegetation.

Fælledgræs under træer med højtliggende rødder

Under træer med højtliggende rødder plejes græsset som fælledgræs. Dette vil være medvirkende til at fremme en urterig vegetation. Desuden mindsker det høje græs maskinel belastning og påkørsler, som kan være indgang for vednedbrydende svampe, der forkorter træernes levetid.

Områdernes areal skal svare til trækronernes drypzone. Afklippet skal opsamles, så der på sigt opnås en mere varieret urtevegetation.

Bort langs stierne

I områder med fælledgræs plejes kanten, der støder op til en sti, som brugsplæne eller slået græs (kaldes en 'bort'). Dette er bl.a. for at sikre, at græsset ikke bliver til gene for de forbipasserende på stien.

Beplantning

Generelle retningslinjer

Beplantningsudviklingens formål i Ørstedsparken er at sikre en stor mangfoldighed af blomstrende buske og større og mindre træer. Her sikres det samtidig, at der kontinuerligt er store gamle træer i parken, dvs. sikre at kommende trægenerationer får plads til at udvikle sig, samt at der altid både er hjemmehørende arter og eksotiske prydtæer. Desuden skal de kulturhistoriske værdier sikres gennem pleje og udvikling af beplantningerne.

Ørstedsparken bliver passet intensivt og bevoksningerne har havepræg som modsætning til et mere selvgroet og naturpræget udtryk.

Her skal der tyndes i den naturlige opvækst af træer, som ofte er ahorn, elm og ask, så der kommer lys til buske og mindre træer under de store træer.

Pleje af bevoksninger^v

Bevoksninger plejes ved tynding og tilbageskæring hvert fjerde år i et rotationsprincip. Dels for at sikre arts- og aldersvariation i buske og træer og dels for at få større tæthed og frodighed *jf. bilag 3*. I nogle af busketterne kan store monokulturelle flader af buske f.eks. snebær ryddes bl.a. bevoksning mod Linnésgade. Det er kun genplantningen, der kræver dispensation fra museumsloven.

Selvsået krat på Hahns Bastion kan ligeledes ryddes, men her genplantes ikke.

Cirka halvdelen af bambussen ved søen ryddes for at sikre indkig til søen.

Der sigtes mod en rydning/nedskæring/opstamning af bevoksningen rundt om bænke.

Her kan tyndes i læketræerne i parkens østlige del.

Ved bjælkehytten kan takshækken klippes længere ned og bevoksningen kan ryddes, så der er indkig til den.

Historiske trærækker^v

De historiske rækker af hestekastanje på Hahns Bastion bevares så længe som muligt. Hestekastanjen er angrebet af hestekastanjabakteriekræft, der kan resultere i, at store tunge grene nemmere brækker af.

Træerne beskæres nænsomt for at forhindre grenbrud ved at tage tyngden af de tungeste grene over stier og siddepladser. Hvis enkelte træer skal fældes, af hensyn til sikkerhed, kan de skæres til torso, så de store stammer kan stå så længe som muligt.

Der genplantes i rækkerne, hvis/når der er plads.

Historiske sigtelinjer og udsigtskiler

Ifølge Flindts oprindelige plan over parken er der nogle sigtelinjer tværs over søen, som i dag er vokset til. Disse sigtelinjer ryddes for bevoksning. Desuden sikres udsigtskilerne i parken.

Både de historiske sigtelinjer og udsigtskilerne skal sikre, at besøgende får indtryk af det gamle forsvarsværk og udsyn på tværs af parken.

Særligt prioriteres lange kig over voldsgravssøen samt udsigtskiler/sigtelinjer fra særlige bænke til og fra Hahns Bastion, som udgør et væsentligt historisk element i det tidligere forsvarsværk. Kilerne/linjerne ryddes, når beplantningen skærmer for udsigten eller gøres synlige ved f.eks. at hæve kroner og undgå genplantning eller tilgroning.

Nye bevoksninger⁷

Forslag til indplantning af nye træer og buske i parken er oplistet i det gule felt nedenfor.

Mod H. C. Andersens Boulevard kan der plantes flere træer og buske for at skærme mod kontorbygningen.

Der kan plantes nye træer og buske omkring den ubemandede legeplads.

Rhododendron ud for stenbedet er vokset for tæt på bænken. Den kan ryddes og omlægges til et nyt blomstrende busket i god afstand til bænken.

Der kan indplantes et større træ i græsset ved bjælkehytten.

Forslag til træer og buske, der kan indplantes i Ørstedsparken

Træer

Humlebøg, *Ostrya carpinifolia*
Ægte kastanje, *Castanea sativa*
Frynseeg, *Quercus cerris*
Tyrkisk hassel, *Corylus colurna*
Kaukasiske vingevalnød, *Pterocarya fraxinifolia*
Sølvind, *Tilia tomentosa*
Pagodetræ, *Sophora japonica*
Tempeltræ, *Ginkgo biloba*
Vandgran, *Metasequoia glypt.*
Sumpcypres, *Taxodium distichum*
Tarmvridrøn, *Sorbus torminalis*
Askebladet løn, *Acer negundo*
Sydbøg, *Nothofagus antarctica*
Sølvløn, *Acer saccharinum*
Tulipantræ, *Liriodendron tulipifera*
Papirbirk, *Betula papyrifera*
Stilkeg, *Quercus robur*
Hvidpil, *Salix alba*
Naur, *Acer campestre*
Hæg *Prunus padus*
Røn, alle sorter
Valnød, *Juglans regia*
Tørst, *Rhamnus frangula*
Hassel, *Corylus avellana*
Tjørn, *Crataegus*

Buske

Liguster, *Ligustrum vulgare*
Storbladet buksbom, *Buxus sempervirens*
Rød snebær, *Symphoricarpos x chenaultii*
Fjeldribs, *Ribes alpinum*
Blodribs, *Ribes sanguineum*
Dværgkvalkvæd, *Viburnum davidii*
Snebolle, *Viburnum*
Rynkeblad, *Viburnum rhytidophyllum*
Kejserbusk, *Viburnum bodnantense*
Uægte jasmin, *Philadelphus*
Syren, *Syringa vulgare*
Klokkebusk, *Weigela*
Dronningebusk, *Kolkwitzia amabilis*
Sargentæble, *Malus sargentii*
Surbær, *Aronia melanocarpa*
Kirsebærkornel, *Cornus mas*
Vinget benved, *Euonymus alatus*
Storbladet benved, *Euonymus latifolius*
Rhododendron
Dværgmispel, *Cotoneaster*
Taks, *Taxus bacchata*
Kvalkvæd, *Viburnum opulus*
Vilde ribs, *Ribes spicatum*
Alm benved, *Euonymus europaeus*
Sommerfuglebuske (kun de sterile sorter som ikke selvsår sig)

Parkbetjente i Ørstedsparken

Mødet med en parkbetjent har tidligere været en del af besøget i de københavnske parker. Korpset bestod frem til 2001 af 33 parkbetjente, hvis primære arbejdsfunktion var tilsyn i forbindelse med arrangementer og rundringer i kommunens parker og pladser.

Dette var for at sikre, at ordensreglementet blev overholdt, men der blev især lagt vægt på, at parkbetjentene skulle etablere kontakt til brugerne og derigennem skabe trygge rammer i områderne.

I årene derefter blev antallet af parkbetjente markant reduceret, og i 2012 blev det politisk besluttet at omlægge funktionen som parkbetjent.

Diskussionen om parkbetjente har dog fyldt en del i udarbejdelsen af udviklingsplanen. Der er nemlig et stort ønske fra parkbrugerrådet, og deltagerne i parktræffet om, at parkbetjentene genindføres. Hvis de genindføres, kan de nemlig være med til at sikre, at ordensreglementet bliver overholdt, og at der skabes trygge rammer i parkerne.

Der foreligger ingen konkrete planer (2021) om at genindføre parkbetjente i byens parker og pladser.

LITTERATUR

Ejrnæs, R., Bruun, H. H., Heilmann-Clausen, J. og Strandberg, B. (2019): *Virkemiddelkatalog for natur - De vigtigste mål i biodiversitetsforvaltningen og deres tilhørende virkemidler*, Aarhus Universitet

Fjederholt, E. T., Dahl-Nielsen, J. & Christensen, M. (2015): *Flagermusgennemgang af udvalgte parker i Københavns Kommune*, Sweco

Kulturministeriet (2009): *Vejledning om pleje af fredede fortidsminder*, Kulturarvsstyrelsen

Kærgaard, I. & Middleton, N. (2019): *Flagermus registreringer i udvalgte parker i København 2019*, Københavns Kommune

Leg og Landskab (2014): *Fred og ro zoner i parker og på kirkegårde i Københavns, Teknik- og Miljøforvaltningen*, Københavns Kommune

Nabe-Nielsen, L., Dahl-Nielsen, J. & Christensen, M. (2015): *Botanisk gennemgang af udvalgte parker i Københavns Kommune*, Sweco

Plan- og ejendomsdirektoratet (1996): *Fortidsminderne i København - afgrænsning og beskyttelseslinjer*, Københavns Kommune

Rasmussen, L.M. (2016): *Ørstedsparken. Fugle og forvaltning 2016*, Natur360

Teknik- og Miljøforvaltningen (2014): *Værdifulde kulturmiljøer i København, København som hovedstad, Fæstningsringen, 1.3*, Københavns Kommune

Vej & Park (2002): *Pleje- og Udviklingsplan for de kommunale parker i Fæstningsringen 2002-2007*, Bygge- og Teknikforvaltningen, Københavns Kommune

Vej & Park (2002): *Ørstedsparken*, Københavns Kommune

Økonomiforvaltningen (2008): *Fredede og beskyttede områder i København*, Københavns Kommune

ØRSTEDSPARKEN

BILAG 1 - Eksisterende forhold

BILAG 2 - Rekreative udviklingsmuligheder

Tiltag der muligvis kræver fredningsdispensation efter museumsloven er markeret med en ▽

Tiltag der muligvis kræver fredningsdispensation efter naturbeskyttelsesloven er markeret med en *

1 Indgangspartier kan renoveres ▽

2 Fæstningenringens parkstandere. Her bør det fremgå, hvor man befinder sig, parkens differentierede stisystem samt toiletforhold og ordensreglement ▽

3 Ordensreglement. Her fremgår de generelle regler. På legepladser fremgår desuden legepladsens regler ▽

4 Toiletterne kan forbedres* ▽

5 Vandpost der kan renoveres ▽

Renovering af eksisterende belysning med fokus på funktionel belysning

Stier, trapper og ramper hvor der bør sikres fremkommelighed hele året

Natur- og fortidsmindefredning

GENERELT FOR REKREATIVE UDVIKLINGSMULIGHEDER:

Stier kan renoveres for at øge tilgængelighed ▽

Trapper bør have god tilgængelighed* ▽

Informationsskilte om parkens historie, dyre- og planteliv kan opsættes ▽

Kampagner om adfærdssændring kan iværksættes i kortere perioder

Hegn, der ikke har en adgangsbegrænsende funktion, kan fjernes. Eksisterende hegn kan renoveres ▽

Mængden, udseendet og placeringen af affaldsstativer kan ændres ▽

Borde, bænke og grillmuligheder kan renoveres. Defekt materiel repareres, udskiftes eller fjernes ▽

Redningsposternes udformning og placering kan ændres i takt med skiftende brugsvaner ▽

Der kan etableres nye vandposter* ▽

Dækningsgravens anvendelse kan ændres, og eksisterende kan forskønnes eller nedlægges* ▽

Kunst kan integreres ▽

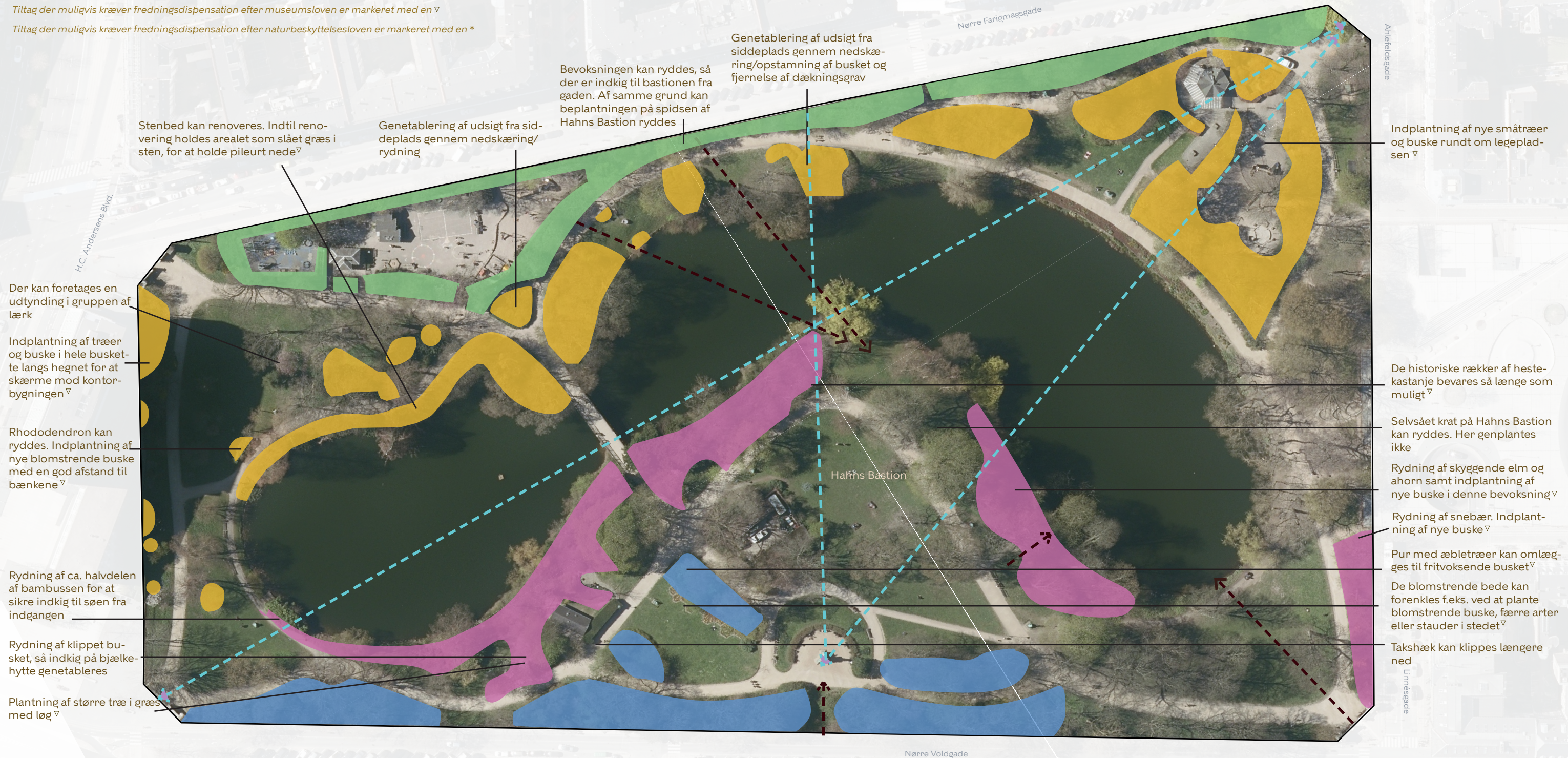
0 25 50 75 100 m

ØRSTEDSPARKEN

BILAG 3 - Udviklingsmuligheder for natur og landskab

Tiltag der muligvis kræver fredningsdispensation efter museumsloven er markeret med en ▽

Tiltag der muligvis kræver fredningsdispensation efter naturbeskyttelsesloven er markeret med en *

GENERELT FOR UDVIKLINGSMULIGHEDER I NATUR OG LANDSKAB:

Pleje af bevoksninger (Rotationsprincip)

Bevoksningerne gennemgås i en rotation hvert 4 år. Det foregår om vinteren

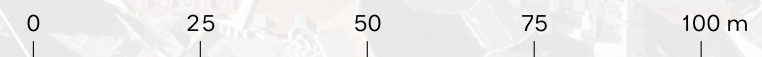
- 2023-24 og 2027-28
- 2020-21, 2024-25 og 2028-29
- 2021-22, 2025-26 og 2029-30
- 2022-23, 2026-27 og 2030-31
- Natur- og fortidsmindefredning

- Fuglekasser og insekthoteller kan opsættes. Kvasbunker, dødt ved og torsoer op til 3 meters højde kan efterlades ▽
- Aggressive arter begrænses
- Invasive arter bekæmpes
- Løbende renovering af kantsikringen ▽
- Vandudskiftning kan foretages
- Der kan etableres to flåder til fugle ▽
- Etablering af nye anlæg i søerne er kun muligt i et begrænset omfang ▽

Herunder generelt for beplantningen

- Beplantningsudviklingens mål er at skabe stor mangfoldighed i blomstrende buske, træer og at sikre, at der kontinuerligt er store, gamle træer i parken. Derfor plantes løbende nye træer ind, når der er lys og plads. Desuden skal parkens kulturhistoriske værdier sikres
- Beplantningens havepræg bevares
- Arealer med stor rekreativ værdi plejes som brugsplæne
- Græsarealer under træer med højtliggende rødder plejes som fælledgræs
- Der klippes en bort langs stier, der grænser op til arealer med fælledgræs
- Udbredelsen af brugsplæne med løg opretholdes og fornyes løbende ▽
- Bredden plejes forskelligt, nogle steder med tilgængelighed andre steder med rørskov

- H.A. Flindts historisk sigtelinjer opretholdes
- Udsigtskile opretholdes eller genetableres, så de kulturhistoriske værdier, der er knyttet til fæstningsanlægget, sikres

BILAG 4 RETNINGSLINJER FOR ÆNDRINGER PÅ FORTIDSMINDER

Som hovedregel kræver alle ændringer på fortidsmindet dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen. Dog kan allerede etablerede elementer som udgangspunkt driftes, vedligeholdelse og plejes, hvis dette ikke medfører indgreb i fortidsmindets terræn. Det kan være vanskeligt altid at skelne mellem forhold der kan udføres uden dispensation, og hvad der kræver dispensation, hvilket er eksemplificeret i nedenstående figur

Ændringer, der kan udføres som del af almindelig vedligehold/pleje	Ændringer, der kræver dispensation
Fældning af træer, rydning af buske m.v. over terræn (dvs. uden jordbearbejdning/stødfresning o.lign.). Særlig opmærksomhed skal dog rettes mod historisk bevoksning	Nyplantning af træer, buske, stauder m.v. Opstilling af plantekasser o.lign. Etablering af hegn og anden opdeling af fortidsmindet
Vedligehold af eksisterende stier/stibelægninger (herunder udlægning af ny grus m.v.)	Etablering af nye stier og ændring af eksisterende stibelægning Etablering af (handicap-) ramper o.lign
Vedligehold af eksisterende trapper	Etablering eller nedlægning af trappeløb (herunder udskiftning til nye typer).
Udskiftning/vedligehold af eksisterende installationer (f.eks. vandposte, trænings- og legeredskaber m.v.)	Etablering af nye installationer (f.eks. vandposte, trænings- og legeredskaber, borde/bænke, kunst m.v.). Gælder også midlertidige opstillinger.
Udskiftning/vedligehold af eksisterende skilte	Etablering af nye skilte
	Opstilling af containere, skure o.lign. (også midlertidigt)

Derudover er der vigtigt at være opmærksom på opståede skader (f.eks. slid- eller stormskader, afgravninger m.v.). Skader skal straks meldes til Slots- og Kulturstyrelsen med henblik på aftale for retablering. Mindre omfattende slidskader kan udbedres umiddelbart ved tilsåning efter pålægning af muld. Arealer, hvor sådanne mindre skader er under retablering – eller hvor begyndende skader ønskes forhindret – kan uden dispensation isoleres med let afspærring.

